

Jaarstukken 2024

Gemeente
Hengelo

4

De financiën van de gemeente Hengelo

4.1	Saldo Jaarrekening	20
4.2	Structurele effecten	21
4.3	Bestemmingsvoorstel	22
4.4	Ontwikkeling weerstandsvermogen en reserves	23
4.5	Ontwikkeling Overige Reserves	26

Inleiding

In dit hoofdstuk vindt u de financiële positie van gemeente Hengelo. De Jaarrekening sluit dit jaar met een positief saldo na bestemming van ruim € 1,7 miljoen. In paragraaf 4.1 staat een samenvatting van de grootste afwijkingen die leiden tot dit saldo. In de programmaverantwoording in hoofdstuk 5 leest u vervolgens alle voor- en nadelen per taakveld ten opzichte van de aangepaste Begroting 2024.

In paragraaf 4.2 lichten we toe hoe we met structurele effecten vanuit deze Jaarrekening omgaan en in paragraaf 4.3 staat het bestemmingsvoorstel. Dit is een voorstel hoe het voordelige saldo van 2024 bestemd wordt.

De laatste twee paragrafen van dit hoofdstuk (4.4 en 4.5) gaan in op hoe het weerstandsvermogen, de algemene reserve en de overige reserves zich hebben ontwikkeld in 2024.

4.1 Saldo Jaarrekening

Exploitatieresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024 primitief	Begroting 2024 gewijzigd	Rekening 2024	Vershil tussen begroting na wijz. en rekening	V/N
Baten	363.592	433.667	420.549	-13.117	N
Lasten	368.339	413.271	405.859	7.411	V
Saldo van baten en lasten	-4.747	20.396	14.690	-5.706	N
Ontrekkingen aan reserves	15.402	54.134	50.253	-3.880	V
Toevoegingen aan reserves	10.184	74.530	63.230	11.300	V
Mutaties reserves	5.218	-20.396	-12.976	7.420	V
Gerealiseerd resultaat	471	-	1.714	1.714	V

De Jaarrekening, zoals deze in hoofdstuk 7 is opgenomen, sluit met een totaal saldo van baten en lasten van € 1,7 miljoen voordelig. Dit is voor het aan de raad voorgestelde bestemmingsvoorstel, zoals opgenomen in hoofdstuk 4.4.

Het afgelopen jaar hebben wij op een aantal momenten gerapporteerd over het saldo van baten en lasten en het verwachte resultaat. In de Zomernota (waarin de 1e Beleidsrapportage verwerkt zat) presenteerden wij u een begrotingsresultaat van € 7,9 miljoen. In de 2e Beleidsrapportage presenteerden we een begrotingsresultaat van € 6,1 miljoen daar bovenop. Dit overschot hebben we in onze algemene reserve gestort en verwerkt in onze begroting. Na de laatste begrotingswijziging in 2024 waren de verwachte baten en lasten in evenwicht.

Programma (bedragen x € 1.000)	Vershil tussen begroot en jaarrekening
1 Veiligheid	520
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	58
3 Economie	165
4 Onderwijs	-236
5 Sport, cultuur en recreatie	264
6 Sociaal domein	134
7 Volksgezondheid en milieu	273
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-7.545
9 Bestuur en ondersteuning	8.081
Eindtotaal	1.714

In bovenstaande tabel staan de verschillen tussen begroot en werkelijk per programma vermeld. Hierna volgt een samenvatting van de verschillen op hoofdlijnen en grote afwijkingen. Dit doen we voor afwijkingen op programmaniveau van meer dan € 0,5 miljoen. Opgeteld kunnen de verschillen die we samenvatten afwijken van de totale financiële afwijking van het programma. Dit komt doordat we hier alleen de grote afwijkingen benoemen. Een meer uitgebreide toelichting op alle verschillen vindt u dan ook in hoofdstuk 5.2 - Toelichting op de beleidsprogramma's.

Programma 1

Werkzaamheden voor openbare orde en veiligheid zijn verantwoord op Programma 8. Samen met lagere kosten als gevolg van langdurige ziekte en niet ingevulde vacatureruimte levert dit hier een voordeel op van ruim € 0,5 miljoen.

Programma 8

In dit programma komen de grootste afwijkingen vaak uit de grondexploitaties (€ 6,2 miljoen nadeel). Dit zorgt voor een voordeel in programma 9 van bijna gelijke omvang, omdat dit verrekend wordt met de reserve grondexploitatie. Daarnaast is er een nadeel van € 0,5 miljoen op loonkosten en inhuurkosten op dit programma.

Programma 9

Programma 9 bestaat uit een diversiteit aan activiteiten. Het totaal aan saldo is € 8 miljoen voordelig. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een voordeel op de mutaties van reserves (vooral reserve grondexploitatie). De totale dotaties vanuit de reserves is € 4 miljoen lager dan geraamd terwijl de onttrekkingen bijna € 2,5 miljoen hoger zijn. Per saldo betekend dit voor de exploitatie een voordeel van € 6,5 miljoen. De grootste financiële afwijkingen zijn verder:

- Hogere uitkering gemeentefonds als gevolg van de decembercirculaire (€ 0,9 miljoen).
- De opbrengsten uit de OZB vielen € 0,6 miljoen hoger uit door hogere WOZ-waarden dan bij de begroting rekening mee gehouden kon worden.
- Door renteherzieningen op leningen en doordat er minder rente doorberekend kon worden aan activiteiten laat treasury een nadeel zien van € 0,7 miljoen.
- De kosten van personeel die doorberekend konden worden aan activiteiten vielen lager uit. Dit levert hier een nadeel op van ruim € 0,8 miljoen.
- Er is nauwelijks beroep gedaan op de budgetten van onvoorziene uitgaven en opties nieuwbeleid (€ 0,2 miljoen voordeel).

4.2 Structurele effecten

Financiële afwijkingen kunnen incidenteel of structureel zijn. Afwijkingen met een incidenteel karakter zijn uiteraard niet van invloed op het financieel meerjarenperspectief. In deze Jaarstukken zien we bijvoorbeeld incidentele afwijkingen vanuit nagekomen of meer inkomsten, maar zien we ook dat we om verschillende redenen minder hebben kunnen uitgeven. We hebben in de financiële toelichtingen zo expliciet mogelijk aangegeven waar het effect incidenteel is, en waar het potentieel structureel is.

Daarnaast zijn er ontwikkelingen die wel structureel zijn, maar al zijn verwerkt in de lopende begroting of het meerjarenperspectief. De overige structurele afwijkingen worden bij de Zomernota 2025-2029 verwerkt op basis van nieuwe prognoses die we, onder meer op basis van de leereffecten uit deze Jaarrekening, opstellen. De bedragen kunnen daarbij door actualisering van prognoses afwijken van de in het Jaarverslag genoemde bedragen.

4.3 Bestemmingsvoorstel

Het saldo van baten en lasten laat een voordelig saldo zien van € 1.714.000. Wij willen u voorstellen dit saldo als volgt te bestemmen.

Resultaatbestemming (€ 1.267.000)

In de 2e Beleidsrapportage is er een besluit genomen voor budgetoverheveling van 2024 naar 2025. Na het opstellen van de 2e Beleidsrapportage zijn er nog ontwikkelingen geweest waardoor er alsnog een beroep op overheveling middels resultaatbestemming wordt gedaan. Deze voorstellen voldoen aan de voorwaarden van budgetoverheveling, namelijk dat het budget incidenteel moet zijn, groter dan € 25.000, het niet leidt tot een overschrijding op het taakveld en gelden worden besteed overeenkomstig het doel van de bestemming dat hieraan een plan ten grondslag ligt. Het betreffen de volgende voorstellen:

- In de Zomernota 2024-2028 is een incidentele bijdrage beschikbaar gesteld aan het Recreatieschap voor de investering van beschoeiing bij het Rutbeek (24-FP-5.1). Aangezien deze bijdrage pas in 2025 wordt uitgekeerd, leidt dit tot een voordeel van € 194.000 in 2024. Wij stellen voor om deze bijdrage toe te voegen aan de reserve dekking kapitaallasten aangezien deze bijdrage geactiveerd moet worden conform regelgeving.
- Het voordelige resultaat van de afdeling I&T kent een variatie aan oorzaken. Een van de belangrijkste oorzaken is dat er in 2024 is gekozen om de vervanging van een groot aantal devices uit te stellen. Dit omdat de gewenste modellen niet beschikbaar waren. De aanschaf van wat op dit moment wel beschikbaar was, zou betekenen dat de ondersteuning tijdens de economische levensduur verloopt. We verwachten de aanschaf nu in 2025 te doen. Wij stellen daarom voor de middelen hiervoor in 2024 toe te voegen aan de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten. (€ 375.000)
- Voor de groep nieuwkomers en de huidige mensen die we hebben opgevangen is ook in 2025 en daarna inzet nodig. We moeten ervoor zorgen dat de diverse doelgroepen (asielzoekers, statushouders en Oekraïners) niet alleen fysiek worden opgevangen, maar ook daadwerkelijk kunnen landen in de gemeente met de toegang tot voorzieningen die daarbij horen. Financieel gezien blijft er onzekerheid over de geldstromen die we ontvangen van het Rijk, ondanks de forse opgave die we de komende jaren zien. Daarom stellen wij voor de niet bestede gelden te storten in de reserve vluchtelingen (€ 525.000).
- Zoals in de Tweede Beleidsrapportage 2024 aangegeven kan het nodig zijn om in 2025 incidenteel extra te investeren in de basisondersteuning om het gewenste effect van de transformatie Jeugdhulp te bereiken. In 2024 is hiervoor incidenteel geld beschikbaar gesteld, waarvan € 173.000 niet is uitgegeven. Wij stellen voor dit toe te voegen aan de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten.

Programma	Budget	Bedrag
5	Recreatieschap Twente	194.000
6	Opvang van vluchtelingen	525.000
6	Transformatieplan Jeugdhulp	173.000
9	Vervanging ICT	375.000
Totaal		1.267.000

Decembercirculaire Gemeentefonds (€ 180.000)

Voor 2024 is de totale gemeentefondsuitkering ruim € 0,9 miljoen hoger dan begroot op basis van de septembercirculaire 2024. Door het moment van beschikbaar komen van de decembercirculaire is het voor Hengelo voor een deel hiervan niet meer mogelijk dit bedrag ook in 2024 te besteden. Daarom wordt voorgesteld € 180.000 beschikbaar te houden in 2025. In programma 9 is een nadere toelichting opgenomen.

Voor een deel van de middelen geldt dat er concrete plannen worden uitgewerkt om deze in 2025 te besteden. Voorgesteld wordt om deze middelen door middel van bestemming van het resultaat voor onderstaande specifieke doelen te reserveren:

	Gemeentefondsuitkering	Bedrag	Toevoegen aan Reserve
6	Opvang vluchtelingen / spreidingswet	147.000	Reserve vluchtelingen
8	Wet betaalbare huur	7.000	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten
8	Beëindigingsregeling veehouderij	26.000	Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten
Totaal		180.000	

In de raadsbrief over de decembercirculaire 2024 (zaaknummer 3853103) bent u geïnformeerd over de afzonderlijke mutaties.

Algemene reserve (€ 267.000)

Bij de 1e Beleidsrapportage is € 7,9 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve, bij de 2e Beleidsrapportage was dit € 6,1 miljoen en is dit verwerkt in onze Begroting. We stellen voor het restant van het saldo (€ 267.000), na bovenstaande bestemming voor budgetoverheveling en middelen van de decembercirculaire, ook toe te voegen aan de algemene reserve.

4.4 Ontwikkeling weerstandsvermogen en reserves

Kader en ontwikkeling weerstandsvermogen

Het kader voor het weerstandsvermogen is in de beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027 door de gemeenteraad op 1 februari 2023 vastgesteld.

Op basis van deze nota bestaat het *beschikbaar weerstandsvermogen* uit de algemene reserve 'sec', onvoorzien incidenteel en de onbenutte belastingcapaciteit. Het beschikbaar weerstandsvermogen was € 68,8 miljoen eind 2024. Het benodigd weerstandsvermogen, op basis van de laatste risico-inventarisatie, is € 25,7 miljoen.

De weerstandsratio is eind 2024:

$$\frac{\text{Beschikbaar weerstandsvermogen (€ 68,8 miljoen)}}{\text{Benodigd weerstandsvermogen (€ 25,7 miljoen)}} = \text{ratio weerstandsvermogen (2,7)}$$

Dit ratio is uitstekend volgens onze eigen beleidsnorm. Voor een gedetailleerde onderbouwing van de indicatoren verwijzen wij naar paragraaf 6.2.3.

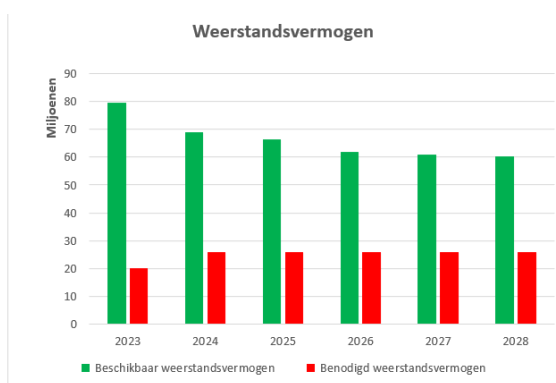
In vergelijking met de Beleidsbegroting 2025-2028 is dit ratio verslechterd van 3,2 naar 2,7. Dit heeft te maken met een lager beschikbaar weerstandsvermogen en een hoger benodigd weerstandsvermogen.

Ten opzichte van de Beleidsbegroting 2025-2028 zijn er twee ontwikkelingen die grotendeels het beschikbaar weerstandsvermogen hebben beïnvloed, namelijk:

- een onttrekking uit de algemene reserve voor de gebiedsontwikkeling van de locatie Koninklijke Machinefabriek Stork (KMS);
- een toevoeging aan de algemene reserve door het positieve resultaat van de 2e Beleidsrapportage 2024.

Ten opzichte van de Beleidsbegroting 2025-2028 is de benodigde weerstandscapaciteit nu hoger. Dit komt met name door het toegenomen risicoprofiel in de grondexploitaties. Er zijn in 2024 drie nieuwe grondexploitaties gestart (de Beekstraat en omgeving, Campus Driene en de woonwagenlocaties) ten opzichte van de vorige herziening van de grondexploitaties. Daarnaast is er een nieuw risico toegevoegd die betrekking heeft op de disconteringsvoet (een percentage waarmee verwachte kosten en baten in de toekomst worden teruggerekend naar het basisjaar van het project). Het overzicht met de belangrijkste risico's kunt u lezen in paragraaf 6.2.4.

De ontwikkeling van het beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen leidt tot het volgende beeld:

Het beschikbaar weerstandsvermogen was eind 2024 € 68,8 miljoen en neemt af tot € 60,0 miljoen eind 2028. De afname is het gevolg van de inzet van de algemene reserve voor met name de incidentele dekking van:

- de incidentele lasten in de Zomernota 2023-2027, Zomernota 2024-2028 en de Beleidsbegroting 2025-2028;
- het ingroeipad en het transformatiebudget sociaal domein (zie Transformatieplan sociaal domein);
- de gebiedsontwikkeling van de KMS-locatie;
- de incidentele storting in de reserve onderwijshuisvesting.

Door deze inzet van de algemene reserve komt de verwachte ratio weerstandsvermogen eind 2028 uit op 2,3. Dit is nog steeds uitstekend. In de toekomst zal de inzet van het bovenmatige deel van de algemene reserve, met inachtneming van (ruim) voldoende weerstandsratio, worden betrokken bij de verdere uitwerking van de strategische agenda. Eventueel zullen we een deel van de algemene reserve inzetten bij de (nog op te stellen) Zomernota 2025-2029.

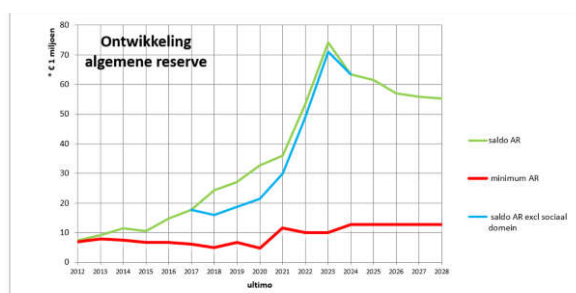
Ontwikkeling algemene reserves

Onder de algemene reserves vallen de algemene reserve ('sec') en de algemene reserve grondexploitatie. De ontwikkelingen van beide reserves worden hieronder toegelicht.

Ontwikkeling algemene reserve ('sec')

Volgens de beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023-2027 is het minimale niveau van de algemene reserve 50% van het risicoprofiel, dat wil zeggen afgerond € 12,9 miljoen (=50% van € 25,7 miljoen).

Op basis van de voorliggende Jaarstukken 2024, exclusief het uiteindelijk te bestemmen jaarresultaat 2024, ziet de ontwikkeling van de algemene reserve er als volgt uit:

Uit de grafiek blijkt dat de algemene reserve ruim boven het minimale niveau ligt. Eind 2024 is de werkelijke stand van de algemene reserve 'sec' € 63,3 miljoen (exclusief het te bestemmen jaarresultaat 2024). Eind 2028 is de verwachte stand van de algemene reserve € 55,2 miljoen. Deze standen zijn dus exclusief het bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2024, waarvan de toevoeging aan de algemene reserve een onderdeel is (zie paragraaf 4.3). Hierover moet eerst besluitvorming door de gemeenteraad plaatsvinden.

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

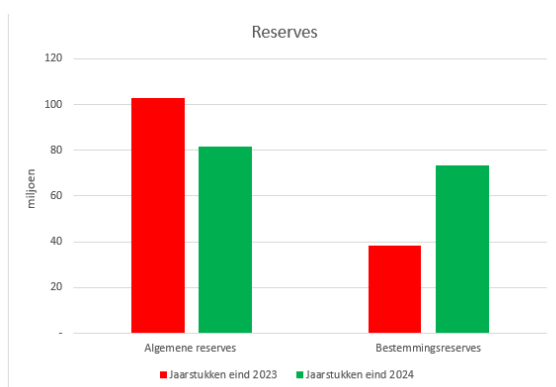
De algemene reserve grondexploitatie was eind 2024 € 18,3 miljoen. Dit is een verslechtering van € 3,2 miljoen ten opzichte van eind 2023 en een verslechtering van € 6,1 miljoen t.o.v. de verwachte reserve eind 2024. Met name de (deel)afsluiting van Dalmeden veroorzaakte deze verslechtering in de reserve (- € 5,2 miljoen). Dat zit met name in het verschil tussen de verplichte methode van tussentijdse winstneming en de nu daadwerkelijk berekende winst van het afgesloten deel van Dalmeden. Voor een uitgebreide toelichting zie paragraaf 6.4 Grondbeleid. Daarnaast zijn er vele mutaties geweest in de grondexploitaties door bijvoorbeeld de verlaagde rente en de nieuw opgestarte grondexploitaties in 2024.

In de komende jaren wordt een sterke stijging van de algemene reserve grondexploitatie voorzien. Deze wordt met name veroorzaakt door de verplichte tussentijdse winstnemingen.

In 2025 wordt er naar verwachting € 5,0 miljoen aan tussentijdse winst bijgeschreven, met name door de verwachte verkoop van kavels op het Walkatenplein en Dalmeden. Daarnaast wordt er een dotatie in 2026 verwacht van € 1,3 miljoen voor de bodemsanering bij Hart van Zuid voor de Oude Ketelmakerij. Jaarlijks wordt de algemene reserve grondexploitatie met circa € 0,9 miljoen aangevuld door erfpachtresultaten en huuropbrengsten. De stand van de algemene reserve grondexploitatie is eind 2028 € 38,1 miljoen.

Ontwikkeling reserves

In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de algemene reserves¹ en bestemmingsreserves weergegeven:

De algemene reserves dalen in 2024 ten opzichte van eind 2023 met € 21,3 miljoen. Voor de grote mutaties verwijzen we naar de verklaringen, zoals hiervoor zijn aangegeven.

De stijging van de bestemmingsreserves met bijna € 35,3 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- toevoegingen aan de reserves: dekking kapitaallasten, gebiedsontwikkeling KMS, aanjaagbudget talentopgave, vluchtelingen en nog uit te voeren werken/activiteiten;
- onttrekkingen uit de reserves: vluchtelingen en nog uit te voeren werken/activiteiten.

Voor verdere specificaties en toelichtingen verwijzen wij u naar het totaaloverzicht van alle reserves: 7.3.3 Toelichting op de balans.

¹ De algemene reserves eind 2023 zijn: algemene reserve 'sec', algemene reserve saldobestemming 2023 en algemene reserve grondexploitatie; de algemene reserves eind 2024 is exclusief het te bestemmen jaarrekeningresultaat 2024.

4.5 Ontwikkeling Overige Reserves

De evaluatie van de reserves is, op basis van de Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo, verankerd in de Planning & Control cyclus. Dat betekent dat we jaarlijks bij de Jaarstukken onder andere beoordelen of de (bestemmings-)reserves nog nodig zijn voor het doel waarvoor ze zijn ingesteld. Indien dat niet het geval is, stellen we voor de (bestemmings-)reserve(s) op te heffen. Dit wordt dan als beslispoint opgenomen in het raadsadvies.

Voor een omschrijving van de aard en reden voor de aangehouden reserves wordt verwezen naar Paragraaf 7.3. Toelichting op de balans per 31 december 2024 (Eigen Vermogen & Toelichting reserves).

Per ultimo 2024 stellen we voor geen reserves op te heffen.